

Час, який ми сьогодні переживаємо, можна сміливо назвати Космічним Ренесансом. Боротьба за першість в комерційному використанні космосу ознаменує початок П'ятої промислової революції й ті країни, які пастимуть задніх в освоєнні позаземних площин навряд чи в майбутньому зможуть претендувати на економічну і політичну першість.

Перелік використаних джерел:

1. *Stephanie M. Noble, Martin Mende, Dhruv Grewal, A. Parasuraman. – The Fifth Industrial Revolution: How Harmonious Human-Machine Collaboration is Triggering a Retail and Service [R]evolution. – Journal of retailing, June 2022. – 199–208 pg.*
2. *Adrianna Nine. «Space Advertising» With Tiny Satellites May Soon Be a Thing. – October 2022; <https://www.extremetech.com/extreme/340097-space-advertising-with-tiny-satellites-may-soon-be-a-thing>.*
3. *Off-Earth manufacturing: using local resources to build a new home". – www.esa.int.*
4. *Alex Gilbert. Mining in Space is coming. – April 2021. <https://www.milkenreview.org/articles/mining-in-space-is-coming>.*
5. *Digital Innovation Observatories – School of Management Politecnico di Milano. «Space Economy Description». – 2020-11-03.*

Солан Артем

Длугопольська Тетяна

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ З РФ

Війна в Україні є руйнівним чинником як для національної економіки загалом, так і для ринку праці, що пов'язано зі значними міграційними проблемами. Згідно ст. 1 Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» [1], зовнішня трудова міграція – переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування. Згідно зі статистичними даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців [2; 3], станом на 19 липня 2022 р. з України виїхало 9567033 особи. Якщо вони вже ніколи не повернуться до України, то національна економіка кожного року буде втрачати 13% ВВП або 20 млрд доларів, а кількість працездатного населення скоротиться до 10 мільйонів. Такої кількості людей буде недостатньо для підтримки сталого економічного зростання, навіть за умови, що в Україні буде достатньо фінансових ресурсів на відбудову та розвиток.

Скорочення кількості населення, за прогнозами економістів [2], призведе до зменшення споживчих витрат, що матиме наслідком звуження внутрішнього

ринку та скорочення ВВП. Обмеження можливостей експорту продукції з України, як і звуження споживчих витрат, також негативно впливає на інвестиційний клімат. Скорочуються податкові надходження до державного бюджету й одночасно збільшуються видатки щодо додаткових соціальних витрат [3]. Неминучою буде і криза в пенсійній системі. Прогнозується, що до 2050 року майже третина населення в Україні буде старше 60 років.

Демографи передбачають, що постійне населення України буде і надалі зменшуватися, і це неминуче призведе до вичерпання трудового потенціалу нашої країни. За прогнозом МВФ [4], втрата працездатного населення на 5–6% не дозволить ВВП України зростати більше ніж 2,5% на рік. Зовнішня трудова міграція є визначальним чинником незаповненості вакансій на вітчизняному ринку праці. Особливо відчутна криза у таких видах діяльності як промисловість, будівництво, сільське господарство, транспорт, тобто це традиційні галузі зайнятості українських мігрантів за кордоном. Саме такі працівники будуть дуже потрібні на етапі відбудови України та відновлення економіки після закінчення війни.

Крім негативних сторін зовнішня трудова міграція має кілька позитивних наслідків. Перш за все, це можливість для багатьох людей працювати та розв'язувати низку власних фінансових та матеріальних проблем. Допомагають українській економіці і грошові перекази від заробітчанин, тим самим покращуючи добробут їх сімей [5]. Навіть за три перші місяці 2022 р. приватні перекази від українців, що працюють за кордоном, майже не знизилися: січень–березень 2022 р. – 962 млн дол., січень–березень 2021 р. – 1 млрд дол. [2]. Приплив грошових переказів є одним з основних джерел валютних надходжень в Україні, що сприяє збалансуванню платіжного балансу в останні роки. Проте, зважаючи на аналіз втрат і вигод, ситуація із зовнішньою трудовою міграцією в Україні є дуже складною і несе в собі загрозу національній безпеці України, адже сьогодні внаслідок війни роботу втратили від 5 до 15 млн громадян працездатного віку.

Як відзначають експерти [2; 3; 4; 5], для впровадження ефективної міграційної політики, спрямованої на повернення трудових мігрантів додому після завершення війни, надзвичайно важливим є: 1) створення й підтримка національного лідерства; 2) формування економічних умов для зниження рівня конфліктності й напруженості у повоєнному суспільстві, що знижує рівень витрат на безпекові заходи й суттєво зменшує рівень криміналізації суспільства; 3) запровадження спеціально орієнтованих заходів, спрямованих на створення робочих місць саме для молоді, які звільнятимуться з лав ЗСУ тощо.

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» № 49–50 від 5.12.2019 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761–19#Text>.
2. Боротьба за людей: Україна прогала битву, але має виграти війну. <https://uifuture.org/publications/borotba-za-lyudej-ukrayina-prograla-bytvu-ale-maye-vygraty-vijnu>.
3. Стародубов, О. (2022). Міграційна криза – масштаб, економічні наслідки і шляхи подолання. <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562>.

4. Zatonatska, T., Liashenko, O., Farenjuk, Y., Dluhopolskyi, O., Dmowski, A., Cichorzewska, M. (2022). *The migration influence on the forecasting of health care budget expenditures in the direction of sustainability: case of Ukraine. Sustainability*, 14, 14501.

5. Dluhopolskyi, O., Zatonatska, T., Lvova, I., Klapkiv, Y. (2019). *Regulations for returning labour migrants to Ukraine: international background and national limitations. Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 22(3), 45–64.

Сохацька Олена
Бас Назар

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: КРИПТОВАЛЮТНИЙ ФРОНТ

Сучасний геоекономічний простір – це середовище, що невпинно та швидко розвивається під впливом технологічних інновацій Четвертої промислової революції. Особливо відчутні зміни відбуваються на світових фінансових ринках, де вибухового розвитку набули криптовалюти. Напередодні широкомасштабної агресії росії проти України, національний ринок цифрових активів входив до п'яти найбільших ринків світу. Саме цей факт відіграв ключову роль при організації закупівель зброї та техніки, а також військового спорядження за межами нашої країни у перші дні та місяці кривавої війни.

Більшість військових товарів цивілізованого світу неможливо було швидко купити, оскільки діяли законодавчі акти України та зарубіжних країн, які включали процедури розрахунків та контроль за ними через центральні банки. Волонтери не були спроможні здійснювати закупи великих обсягів такого потрібного тоді зняття, транспорту та зброї.

Так було відкрито своєрідний криптовалютний фронт. До прикладу, в перші дні війни в Україну надійшло у вигляді кріпти понад \$230 млн, майже усі кошти припали на рахунки фондів та волонтерів. В той час як у рф ця сума була 44 рази менша. Варто зазначити, що оперативно почав використовувати криптовалюту і уряд України, зокрема Міністерство цифровізації на ранок 25 лютого 2022 року збрало понад 7 мільйонів доларів у криптовалюті. Було зібрано 59,2 Bitcoin (близько 2,33 млн дол. за курсом на 24 лютого 2022 року), 1 725 Ethereum (близько 4,83 млн дол.) та 675 тис. USDT[1].

Перевагами криптовалюти над традиційними фінансовими засобами є:

- швидкість та оперативність обробки транзакцій;
- уникнення будь-яких посередників за допомогою технологій блокчейну;
- анонімність та конфіденційність. Будь-хто міг перерахувати криптовалюту на військові потреби без зайвих запитань та звинувачень до його/її особи.